

NAŠE OKOLJE - NOVA SLOVENSKA REVIIJA

Rodile so jo nedvomno pereče potrebe našega časa, kajti če je katero revijo priklicalo življenje samo, je nedvomno to publikacijo. In če bi zaživila že pred leti, ne bi bilo prezgodaj. O tem, kako življenjska je potreba po takem tisku, priča podatek, da je celotna naklada prvega letnika že pošla in da tudi posameznih številčk ni mogoče več kupiti, kar velja zlasti za 3/4 številko, ki vsebuje celotno našo zakonodajo s tega področja (zakone o varstvu zraka, vode, narave, okolja, zakone o gozdovih, rudarstvu, kmetijskih zemljiščih, o urbanističnem planiranju, o zdravstvenem nadzoru nad živali in še o čem).

In kar je prav tako značilno: revijo izdaja republiški komite za varstvo okolja (RKVO), ki ni samo najmlajši, temveč tudi zelo svojevrsten upravni organ, katerega so prav tako priklicale v življenje pereče potrebe našega časa in industrijske družbe še posebej.

Dosedanje številke kažejo, da je revija sicer predvsem informativna, ko objavlja obestila republiškega komiteja za varstvo okolja in druge uradne objave s tega področja, vendar pa to vlogo presega, ko prinaša različno dokumentacijo o onesnaženosti naših krajev in pokrajin in ko so se v reviji začeli oglašati tudi raziskovalci. Revija prerašča torej v pomembne razglede, ko razgrinja perečo problematiko življenjske prizadetosti posameznih potez naših pokrajin in ko odpira - kar je še posebno pomembno - tudi poti, po katerih naj to problematiko razrešujemo.

Gradivo prvih petih številčk je prežeto z ustreznimi družbenimi izhodišči in pogledi, ki se nanašajo na načelno in stvarno tovrstno problematiko. Pri tem velja poudariti, da ti pogledi niti ne omalovažujejo nalog, ki jih postavlja pred nas varstvo okolja, a tudi ne pretiravajo s protislovji, v katere smo to okolje potisnili in še manj z nezaupanjem, da bi uspešno razreševali te probleme. O vsem tem čitamo zlasti v prvi številki, ki je tudi sicer zanimiva glede osnovnih družbenih izhodišč.

Značilna je tudi težnja uredništva, da problematiko okolja obvarujemo pred različnimi pretiravanji, ki so s tem v zvezi, čeprav revija ne skriva tega, da vsi družbeni dejavniki ne gledajo enako na dosežanje posege in prizadevanja glede varstva okolja. Vendar pa RKVO in uredništvo revije spodbujata upravne organe, organizacije in druge k opredeljevanju svojih stališč tudi na straneh revije.

Razumljivo je, da mimo revije ne bodo mogli ne gospodarstveniki, ne strokovnjaki in ne raziskovalci različnih smeri, ki pri svojem delu tako ali drugače posegajo na to področje, kakor tudi ne vzgojne in druge kulturne ustanove, v prvi vrsti pa ne šole in zlasti ne geografi-šolniki.

Ko geografi prebiramo številke prvega letnika, se nam znova vsiljujejo vprašanja o odnosu med geografijo in varstvom okolja. Pozorni smo zlasti na sorodnost idej, stališč in tudi številnih dognanj, ki se v reviji uveljavljajo in ki so za geografijo umljivo domača. Zato tudi pritrjujemo trditvam, da so problemi varstva okolja posledica mnogostranske dejavnosti človeka sredi naravnega in antropogenega okolja. S temi posledicami in m - vsaj v pokrajinskih okvirih - ukvarja tudi geografija že po svojem naravnem in raziskovalnem bistvu. In prav tako je treba pritegniti mnenju, da najgloblje korenine te problematike izvirajo iz odnosa med družbo in naravo. Zelo blizu nam je v reviji izražena misel, da je treba spremljati pojave v okolju ne le posamično, temveč hkrati s širšega regionalnega vidika.

Ob nekaterih mislih pa vendarle spoznavamo, da so marsikateri pojmi na tem področju še premalo jasni in razčiščeni, nekateri pogledi nemara dvomljivi in si celo nasprotujejo, kar je spričo tega, da smo z organiziranim varstvom okolja pravzaprav šele pričeli, tudi razumljivo. A ravno to kliče po širšem sodelovanju različnih strok ne samo na področju prakse, temveč tudi teorije in metodologije varstva okolja. Premalo je razčiščena tudi terminologija, saj celo najosnovnejše izraze uporabljamo v kaj različnem pomenu in obsegu, kar k medsebojnemu sporazumevanju na tem tako izrazitem interdisciplinarnem področju prav gotovo ne prispeva. Zato je toliko bolj pomembna pobuda v peti številki revije o tem, da je treba poskrbeti za izrazoslovje tega področja. Ob tem pa se znova spomnimo na Geografski obzornik in na to, da bi kazalo v njem znova obuditi terminološko rubriko, ki je danes še bolj potrebna kakor prej.

Če imamo tu in tam pomisleke in kritične pripombe k vsebinski strani revije, potem bi jih bilo treba nasloviti predvsem na geografe, na nas same, ker smo na tem področju doslej premalo sodelovali. Pre-

malo smo npr. seznanjali strokovno in drugo javnost o tem, da je geografija veda o okolju in da se je ta veda dokopala tudi do teorije o tem okolju kot celoti in da more zato geografska veda marsikaj koristnega prispevati tudi k samemu varstvu tega okolja, k njegovi teoriji, metodologiji in tudi k svarnim raziskavam. Kakor morajo zdravniki poznati anatomijo človeka, torej zdravo človeško telo, da lahko zdravijo bolezni, tako je tudi z vedo o okolju in z varstvom tega okolja.

Pri tem ni čisto nič važno, ali imenujemo okolje tako ali drugače (prostor, pokrajino, regijo), brž ko smo si na jasnem o vseh sinonimih, ki jih danes uporabljamo za okolje in o pomenskih razlikah, ki so med njimi.

Geografija morda ne more toliko prispevati k varstvu okolja, kakor mislijo posamezni geografi, vsekakor pa zmore in je tudi dolžna prispevati več, kakor je prispevala doslej. Pravzaprav so geografi že doslej marsikaj doprinesli, a očitno preveč posredno, da bi bilo dovolj opazno in uporabno. Zato marsikdaj z začudenjem gledamo, kako se na tem področju skušajo odkrivati že znane stvari, a bržkone je vzrok v tem, da smo pri vsem tem doslej premalo neposredno sodelovali.

Naj bodo te vrstice spodbuda za uspešnejše, bolj organizirano, predvsem pa tudi teoretično bolj podkrepjeno delo, ki naj ga slovenski geografi prispevamo za varstvo našega okolja. Okolja, ki za nas geografije ni samo okolica, temveč središče zanimanja in proučevanja. Novi reviji pa želimo čim več uspeha z željo, da k temu pripomore tudi tradicionalna veda o okolju.

Darko Radinja

KARST PROCESSES AND RELEVANT LANDFORMES (Kriški procesi in ustrezne površinske oblike).
Ljubljana 1976

V začetku septembra 1975 je bil v Ljubljani mednarodni simpozij o kraški denudaciji (v Sloveniji smo bolj navajeni na izraz korozija). Konec leta 1976 je organizator tega simpozija, takratni Oddelek za geografijo FF oziroma sedanja PZE za geografijo FF, izdal zbornik, ki na 211 straneh prinaša 21 referatov. Po uvodnem pregledu stanju v raziskovanju krasi in kraške denudacije po svetu, ki ga je podala predsednica Komisije za kraško denudacijo Mednarodne speleološke zveze - v njenem okvirju se je simpozij izvršil - se dva referata ukvarjata z vlogo prsti pri korozijskem procesu. Naslednjih devet razprav se ukvarja z zvezami med vodnimi razmerami in korozijo. V zadnjem poglavju so analizirane razne kraške površinske oblike. Na koncu sledijo še priporočila za bolj enotno metodo pri nadaljnjih raziskovanjih.

Knjiga vsebuje ozko specializirane razprave, ki so nabito polne raznih diagramov, formul in grafiknov. Tri študije obravnavajo tudi kras na Slovenskem. Študija o pretočnih razmerah in koroziji v porečjih Hotenke, Logaščice in Velikega Obrha na Loškem polju, ugotavlja zelo intenzivno korozijo, od 54 - 125 m³ apnenca oz. dolomita s km² ozemlja na leto. Pri tem pa je vendarle omeniti, da obseg porečja Velikega Obrha ni povsem zadržno določen in da zato tudi zaključek o koroziji 125 m³/km²/leto ni zanesljivo. Naslednja študija o visokogorskem krasu na Kaninu po raznih uporabljenih metodah zaključuje, da znaša tu korozija 94 m³/km²/leto, kar ustreza znižanju površja za 31 cm za preteklih 10 000 let. Tretja slovenska študija išče zveze med odtočnimi razmerami in korozijo pri glavnih kraških rekah Slovenije in ugotavlja, da voda odnaša iz njihovih porečij (9099 km²) letno 1729 ton raztopljenega apnenca in dolomita, kar daje 70 m³/km²/leto. Avtor te študije tudi zatrjuje, da v krasu pod vrhno plastjo s prevlado korozije sledi pas vertikalnega prenikanja vode, kjer prevladuje odlaganje sige in zmanjševanje karbonatne trdote voda. Razen teh treh študij je domač samo še kratek prispevek o zajemanju vzorcev vode. Vse ostalo so prispevali tujci, med katerimi je nekaj najbolj vidnih krasoslovcev-geografov.

Knjiga je pomembna zlasti za tiste, ki jih zanima kraška morfologija. Iz samih študij, še bolj pa iz literature, ki je navedena pri vsakemu referatu, vidimo, kako daleč je napredovala tista veja krasoslov-